

LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTYMINEN

Ympäristölakimies
Jouko Tuomainen
SYKE

MUTKU-PÄIVÄT 2011

Hämeenlinna 30.3.2011

ESITTELYNI

- Erityisalani on “vastuu pilaantumisesta”
- Lakimieskoulutus (OTL,VT)
- Asiantuntijana ympäristöhallinnossa
 - Kirjoja, artikkeleita, selvityksiä, oppaita, koulutusta
 - Tutkimus/asiantuntijapalveluita
 - Säädösvalmistelua (esim. IE-direktiivi 2011)
- Olen nykyisin kiinnostunut:
 - KORVAUSRAHASTOT JA TOISSIJAINEN VASTUU
 - Myös maaperä ja pohjavesi, saastuneet sedimentit, romualukset, ongelmajätteet, rakennelmat jne.
- Aiempia kiinnostuksen kohteita
 - Vuodesta 1985: Vesivoimalaitokset, vesiensuojelu, koskiensuojelu, öljyvahingot, rikkipäästöt, ympäristöluvat, ympäristörikokset, energiansäästö, ryhmäkanne, vahinkojen korvaaminen jne.

ALUSTUKSENI ASIAT

- Miten vastuulainsäädäntö syntyi?
- Mitkä lait ovat meille tärkeitä?
- Miten lait toimivat eli onko meillä kaikki hyvin ?

ESITYKSEN HYPOTEESI

VASTUUN MÄÄRITTELYN KOLME KEHITYSVAIHETTA OVAT:

MUTU

SAMASE

NIIN TAI NÄIN

SÄÄNTELYN SYNTY, SISÄLTÖ JA TULEVAISUUS

VASTUUSÄÄNTELY

ELOLLINEN LUONTO

- Luonnonsuojelulait
- myös ennallistamista

HAITALLISET AINEET

YMPÄRISTÖSSÄ

- Ympäristönsuojelulait

HAITTOJEN
ENNALTAEHKÄISY

HAITTOJEN
"ELIMINOINTI"

PILAA-
TUMINEN

JÄTEHUOLTO,
LUONNON-
VARAT

KAAVOITUS,
RAKENTAMINEN

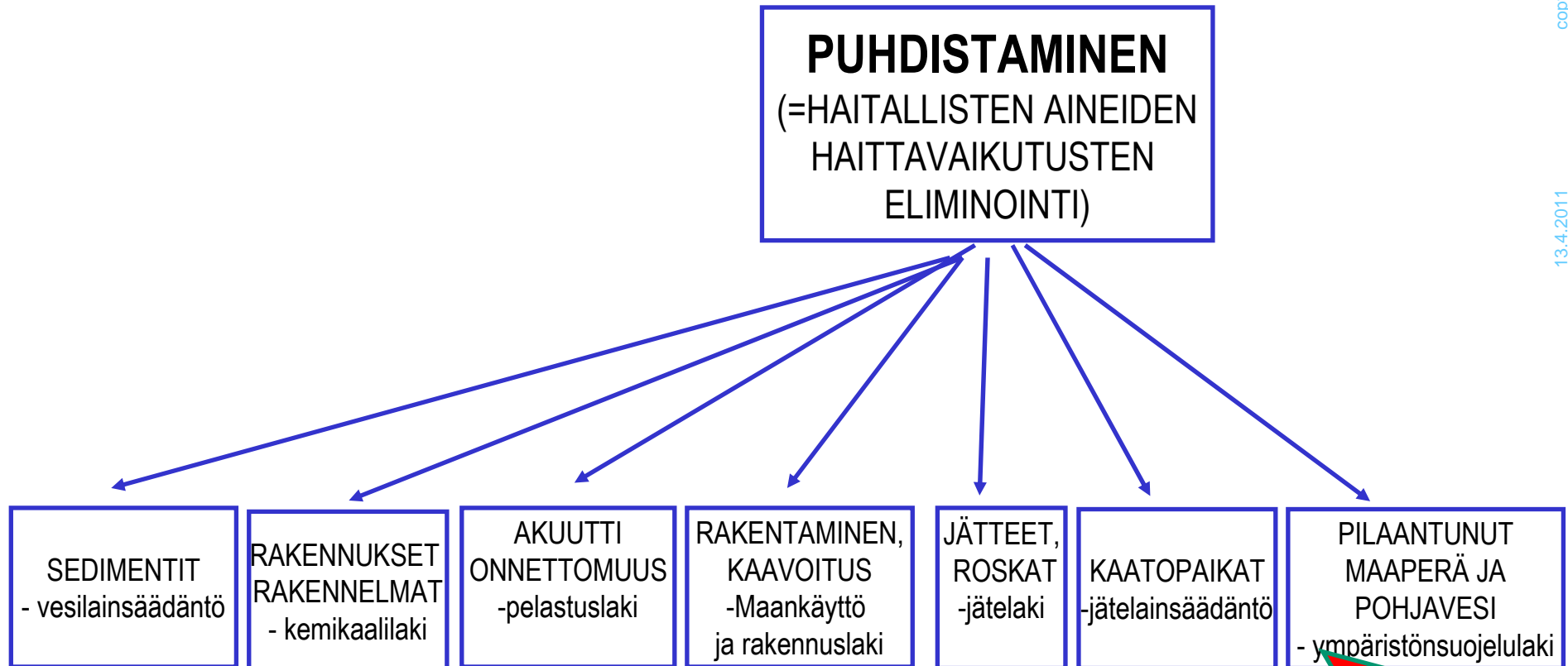
VAHINGON-
KORVAUS

RIKOS-
VASTUU

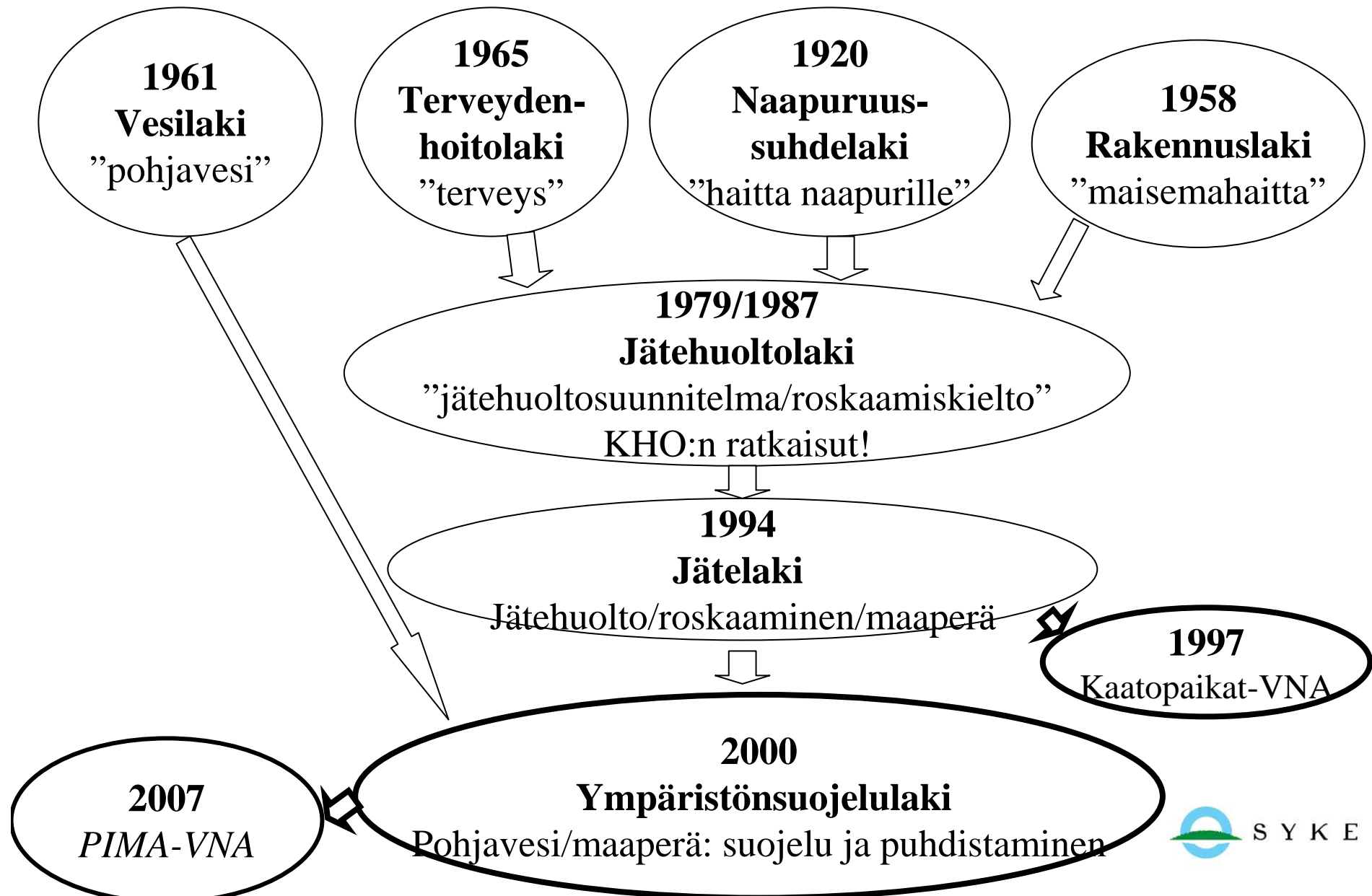
PUHDISTUS-
VASTUU

Nyt
kohteena!

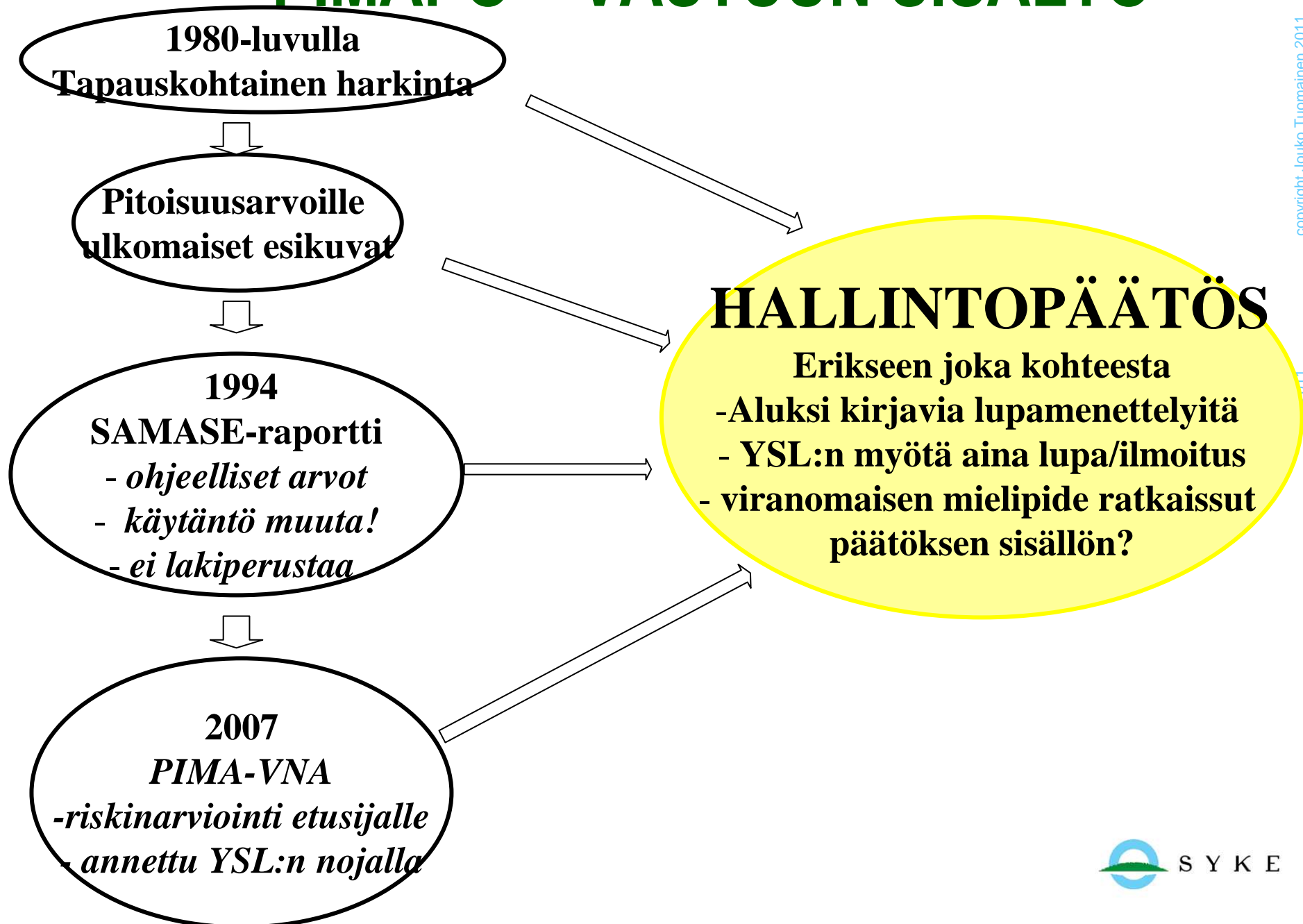
PUHDISTAMISVASTUUN SÄÄNTELY

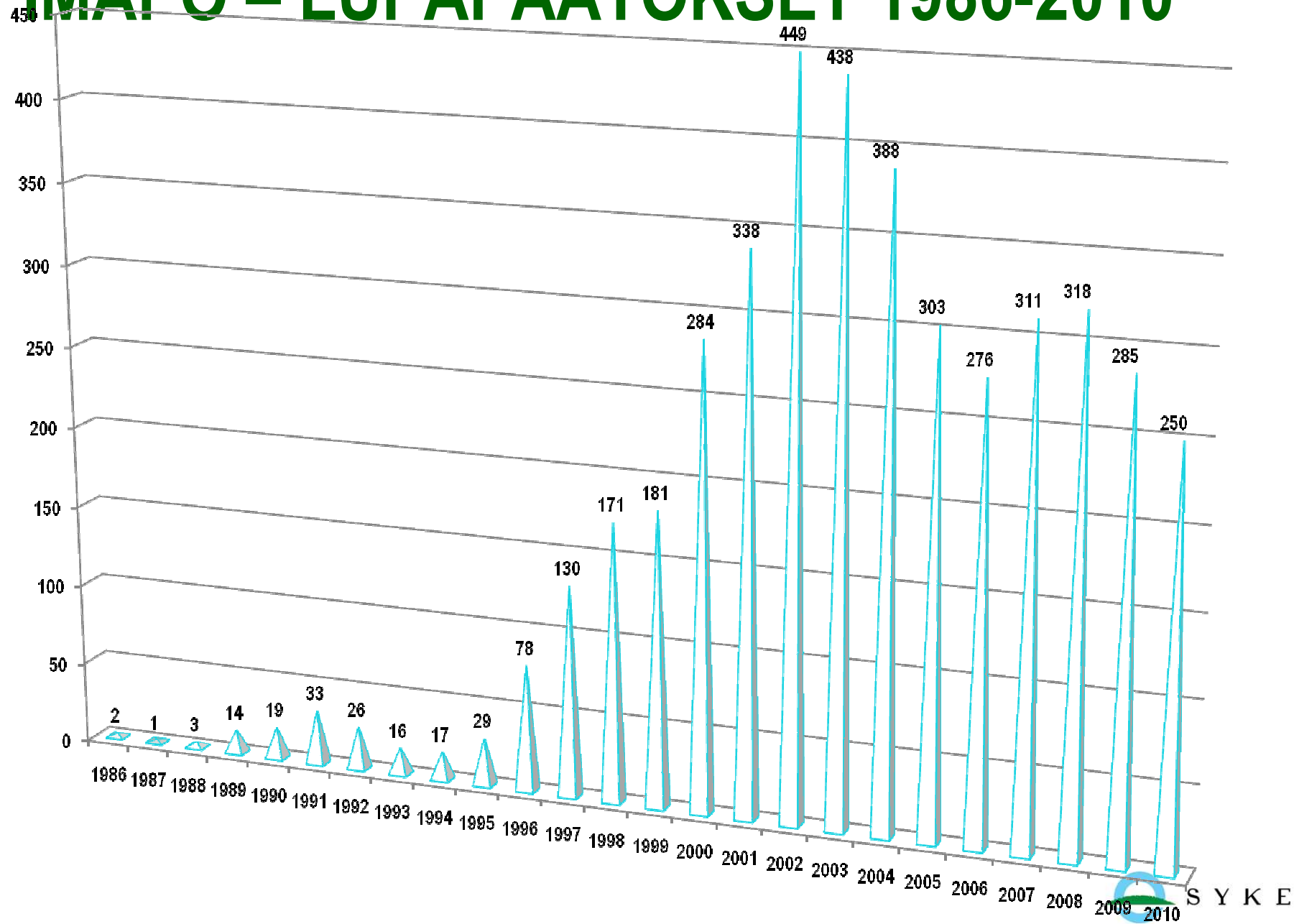
PIMAPO - VASTUUSÄÄNTELYN KEHITYS

PIMAPO – VASTUUN SISÄLTÖ

PIMAPO – LUPAPÄÄTÖKSET 1986-2010

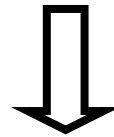

PIMAPO-SÄÄNTELYN TULEVAISUUS

Noin vuonna 2013

YMPÄRISTÖNSUOJELULAKIUUDISTUS

- Taustalla IE-direktiivin voimaantulo
- sisältö ja laajuus epävarma, ei välttämättä paljon uutta

Noin vuonna 2020?

YLEINEN MAAPERÄNSUOJELULAKI

- taustalla maaperädirektiivi
- mm. pimakohteiden kartoitus jne?

ARVIO SÄÄNTELYSTÄ - miten onnistui

SÄÄNTELY OHJAUSKEINONA

- Miten Suomi otti uuden ympäristöongelman juridisesti haltuun 1980-luvulla?
 - Lainsäätäjä seurasi resiinalla perässä, kun kunnostusjuna kulki jo lujaa
 - Hallinnolliset lupamenettelyt
 - Puhtaustasojen määrittely
 - Vastuukysymykset ja yhteiskunnan rahoitus
- Toimiva konsepti vastuulle olisi ollut:
 - valtio vastaa vanhoista synneistä ja budjettiin tarpeeksi rahaa (vrt Tanska, Ruotsi, Itävalta).

KUSTANNUSTEHOKKUUS

- Puhdistamistoiminnan kustannustehokkuus
 - Onko puhdistettu 4000 oikeaa kohdetta ja kaikki oikeaan puhtaustasoon ? Ehkä ei..
 - Ei keskitettyä päätöksentekoa: ollut pääosin hajautettua aluehallinnolle ja hankekohtaista (paitsi Soili-ohjelma ja valtion jätehuoltotyöt)?
 - SAMASE-perusteinen päätöksenteko ei ottanut ensisijaisesti tapauskohtaisia seikkoja huomioon ja lisäksi sen suositukset kehittyivät normeiksi!

OIKEUSTURVA

■ Puhtaustason määrittely oikeusturvanäkökulmasta

- SAMASE-arvoja soveltamalla ratkaistiin satojen miljoonien eurojen puhdistamiskustannukset, mutta arvoilla ei ollut juridista sitovuutta tai statusta! Ehkä tulipalo sammutettiin, mutta kyllä oli niin väärin sammutettu..
- Nyttemmin PIMA-VNA perustuu YSL:n säännöksiin ja myös valmisteltu perusteellisesti

■ Vastuun määrittely oikeusturvanäkökulmasta

- Paljon on epävarmuutta.
- Vanhat vastuut puutteellisesti säännelty
- Maankäytön muutoksen vaikutus vastuuseen epäselvää
- Jne.

YHTEYS MUUHUN PÄÄTÖKSENTEKOON

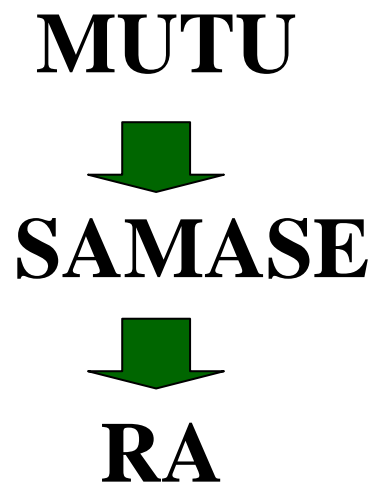
- PIMAPO-tiedon yhteys maankäytön suunnitteluun ja rakentamiseen
 - Kyse ollut kuntatason ongelmista, kun aiemmin PIMA-rekisterin tiedot ei aina ole menneet kaavoittajille ja on jopa rakennettu PIMA-kohteille tai kaatopaikka-alueille.
 - PIMA-rekisterin käyttö nyt kehittynyt parempaan päin
- PIMAPO- kunnostus on erillään muusta kunnostamisesta
 - On ollut eri viranomaiset ja lait eri ”pilaantumiselle” esim. akuutit onnettomuudet, kaatopaikat jne., mistä voi seurata epäyhtenäisyyttä vaatimustasoille.

VALITUKSET, KANTELOT JA RIIDAT

- Yksittäisten PIMA-hankkeiden lupapäätöksiä jo noin 4000 kpl tehty ongelmitta seuraavien mittareiden mukaan
 - Valituksia aika vähän (KHO ehkä alle 50 kpl)
 - Oikeusasiamiehelle jne. kanteluita viranomaisten toiminnasta hyvin vähän
 - Riitoja alioikeuksissa vähän
 - Tiedotusvälineissä ei merkittävää kritiikkiä
- PIMA-kohteiden rekisteri on päivitetty ja myös maanomistajia kuultiin merkinnöistä

YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖS

Näin on sääntely kehittynyt 1980-2010:

KIITOS MIELENKIINNOSTA

JOUKO.TUOMAINEN@YMPARISTO.FI